

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ  
ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΟΑΕΔ-τ.ΟΕΕ-τ.ΟΕΚ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ο Κοινωνικός Τουρισμός και  
το Έλλειμμα Πρόσβασης στις  
Διακοπές στην Ευρώπη και την Ελλάδα

Θεσμική Τεκμηρίωση και Συγκριτική Ανάλυση  
της Κοινωνικής Πολιτικής Τουρισμού

POLICY PAPER

Αθήνα, Φεβρουάριος 2026

# 1. «Φτώχεια στις διακοπές» στην Ευρώπη και την Ελλάδα

Η πρόσβαση σε μία εβδομάδα διακοπών δεν είναι «πολυτέλεια», αλλά αναγνωρισμένος δείκτης υλικής και κοινωνικής αποστέρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε συνέχεια της προσέγγισης ότι οι διακοπές με την οικογένεια ή τους φίλους αποτελούν βασικό στοιχείο αξιοπρεπούς διαβίωσης και ψυχικής υγείας. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα συγκεντρωτικά στοιχεία της Eurostat για το 2024, το 27% του πληθυσμού της ΕΕ ηλικίας 16 ετών και άνω δηλώνει ότι δεν μπορεί να αντέξει οικονομικά ούτε μία εβδομάδα ετήσιων διακοπών μακριά από το σπίτι. Αυτό το ποσοστό, αν και μειωμένο κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το 2023 και κατά 10,6 μονάδες σε σχέση με το 2014, αντιστοιχεί ακόμη σε πάνω από 120 εκατομμύρια ανθρώπους στην ΕΕ.

Πίσω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο κρύβονται τεράστιες ενδοευρωπαϊκές ανισότητες. Η Eurostat καταγράφει ότι οι υψηλότερες τιμές «αδυναμίας διακοπών» το 2024 εμφανίζονται στη Ρουμανία (58,6%), στην Ελλάδα (46,0%) και στη Βουλγαρία (41,4%), τοποθετώντας τη χώρα μας στη δεύτερη χειρότερη θέση της ΕΕ ως προς την πρόσβαση σε μία εβδομάδα διακοπών. Στον αντίποδα, χώρες όπως το Λουξεμβούργο (8,9%), η Σουηδία (11,6%) και η Ολλανδία (13,0%) εμφανίζουν πολύ χαμηλά ποσοστά πληθυσμού που δηλώνει αδυναμία να χρηματοδοτήσει διακοπές, αποτυπώνοντας μια βαθιά γεωγραφική και ταξική τομή στο εσωτερικό της Ένωσης.

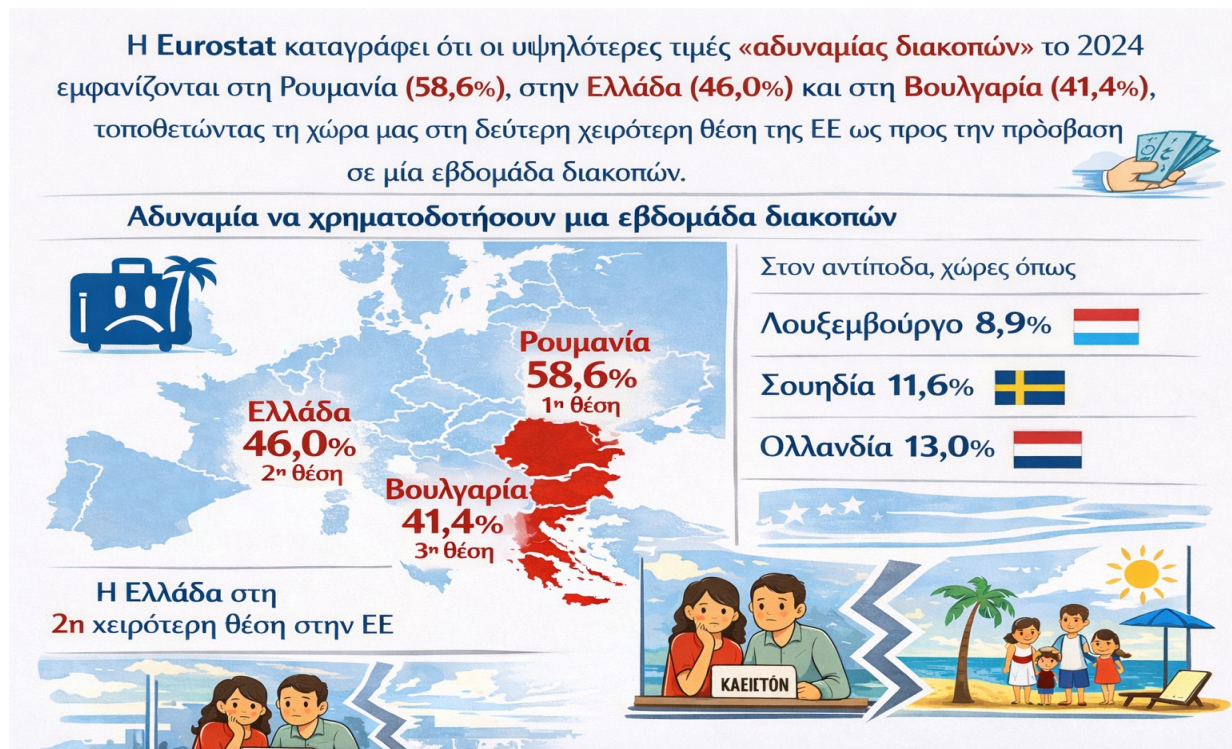
Για την Ελλάδα, τα στοιχεία της Eurostat δείχνουν ότι σχεδόν ένας στους δύο κατοίκους ηλικίας 16+ δεν μπορούσε το 2024 να πληρώσει για μια εβδομάδα διακοπών μακριά από το σπίτι, με το ποσοστό να σταθεροποιείται στο 46% μετά από μια μακρά περίοδο κατά την οποία κυμαινόταν γύρω στο 49–53%. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνεται και από αναλύσεις του ελληνικού και διεθνούς τύπου πάνω στα ίδια δεδομένα, οι οποίες σημειώνουν ότι, παρά τη στατιστική βελτίωση σε σχέση με το 2014, η Ελλάδα εξακολουθεί να παραμένει πολύ πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και να διεκδικεί σταθερά μια από τις πρώτες θέσεις στη «φτώχεια στις διακοπές».

Ακόμη πιο ανησυχητική είναι η εικόνα όταν εστιάσουμε σε οικογένειες με παιδιά. Σύμφωνα με ειδική έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ για τις συνθήκες διαβίωσης παιδιών έως 15 ετών (έρευνα 2024 με αναφορά εισοδημάτων 2023), το 26% των νοικοκυριών με τουλάχιστον ένα παιδί δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να προσφέρει στα παιδιά του μία εβδομάδα διακοπών. Το ποσοστό αυτό εκτινάσσεται στο 60,3% για τα φτωχά νοικοκυριά (εισόδημα μικρότερο ή ίσο με το κατώφλι φτώχειας), ενώ ακόμη και στα μη φτωχά νοικοκυριά το 16,5% δηλώνει αδυναμία να προσφέρει μία εβδομάδα διακοπών στα παιδιά. Ιδιαίτερα εκτεθειμένες είναι οι μονογονεϊκές και οι πολύτεκνες οικογένειες, με ποσοστά αδυναμίας διακοπών που κινούνται μεταξύ 50–60%, ενώ ακόμη και οικογένειες με δύο παιδιά δυσκολεύονται να πάνε διακοπές σε ποσοστό περίπου 40%.

Σε επίπεδο υποκειμενικών προσδοκιών για το καλοκαίρι του 2025, έρευνα του ΙΕΛΚΑ δείχνει ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων, το 52%, δεν προγραμματίζει να κάνει διακοπές, ενώ μόνο το 48% δηλώνει ότι θα πάει, συχνά με πολύ περιορισμένο χρόνο και δαπάνη. Η ίδια έρευνα αναδεικνύει ως κύριο εμπόδιο τις οικονομικές πιέσεις: 68% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι το μειωμένο διαθέσιμο εισόδημα είναι ο βασικός περιορισμός, ενώ σημαντικό ρόλο παίζουν το αυξημένο κόστος εισιτηρίων (32%) και διαμονής (30%), οδηγώντας πολλούς σε λύσεις όπως φιλοξενία σε σπίτια φίλων/συγγενών ή πολύ σύντομες, «συμπιεσμένες» διακοπές.

Παράλληλα, ειδικές μελέτες της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων (ETUC) για την περίοδο 2021–2022 δείχνουν ότι περίπου 40 εκατομμύρια εργαζόμενοι στην ΕΕ δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά μια εβδομάδα διακοπών, με την κατάσταση να επιδεινώνεται σε χώρες με χαμηλούς μισθούς και υψηλό κόστος ζωής, όπως η Ελλάδα. Η ETUC αναδεικνύει τη «φτώχεια στις διακοπές»

ως συνέπεια της αύξησης της ανισότητας, της συμπίεσης των μισθών έναντι της παραγωγικότητας και της εκτίναξης του κόστους στέγασης, ενέργειας, μεταφορών και τουριστικών υπηρεσιών.



Η παρούσα μελέτη ξεκινά ακριβώς από αυτή την αντίφαση: σε μια χώρα που προβάλλεται διεθνώς ως κορυφαίος τουριστικός προορισμός, σχεδόν ο μισός πληθυσμός και μία στις τέσσερις οικογένειες με παιδιά δεν μπορούν να χρηματοδοτήσουν ούτε μια εβδομάδα διακοπών το χρόνο. Επιδιώκουμε να χαρτογραφήσουμε συγκριτικά τα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού στην Ευρώπη, να αναλύσουμε τον βαθμό στον οποίο μπορούν να απαντήσουν στη «φτώχεια στις διακοπές» και να διατυπώσουμε προτάσεις πολιτικής που θα ενισχύσουν το δικαίωμα στον τουρισμό ως μέρος ενός ευρύτερου κοινωνικού κράτους για τους εργαζόμενους και τα λαϊκά στρώματα.

## 2. Κοινωνικός Τουρισμός στην Ελλάδα

Ο κοινωνικός τουρισμός στην Ελλάδα έχει μακρά ιστορία, συνδεδεμένη τόσο με την τουριστική πολιτική (ΕΟΤ, προγράμματα «Τουρισμός για Όλους») όσο και με την κοινωνική ασφάλιση και την εργατική προστασία (Οργανισμός Εργατικής Εστίας). Ήδη από τη δεκαετία του 1980 λειτουργούν προγράμματα κοινωνικού τουρισμού που στοχεύουν στη δυνατότητα εργαζομένων, ανέργων και συνταξιούχων με μεσαία και χαμηλά εισοδήματα να κάνουν διακοπές σε τουριστικά καταλύματα σε όλη τη χώρα, με επιδότηση διαμονής και ενίσχυση της περιφερειακής τουριστικής κίνησης εκτός υψηλής σεζόν.

Σήμερα, κεντρικός πυλώνας κοινωνικού τουρισμού είναι το πρόγραμμα της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α, πρώην ΟΑΕΔ), το οποίο επιδοτεί τη διαμονή δικαιούχων εργαζομένων, ανέργων και των μελών των οικογενειών τους σε τουριστικά καταλύματα που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, καθώς και μέρος του κόστους ακτοπλοϊκών εισιτηρίων. Το πρόγραμμα υλοποιείται με τη μορφή «επιταγής κοινωνικού τουρισμού» (voucher), δηλαδή ενός μοναδικού ηλεκτρονικού αριθμού ανά δικαιούχο, που ενσωματώνει την επιδότηση διαμονής και χρησιμοποιείται κατά την κράτηση του καταλύματος. Η επιταγή καλύπτει συγκεκριμένο αριθμό διανυκτερεύσεων σε

συμβεβλημένα καταλύματα, με μικρή ή μηδενική ίδια συμμετοχή του δικαιούχου, ενώ για ορισμένες περιοχές (π.χ. Βόρεια Εύβοια, Έβρος, νησιά παραμεθόριου) προβλέπονται περισσότερες δωρεάν διανυκτερεύσεις και πλήρης κάλυψη ακτοπλοϊκών, με στόχο την τόνωση πληγείσων ή ακριτικών περιοχών.

Οι δικαιούχοι του προγράμματος κοινωνικού τουρισμού της Δ.ΥΠ.Α περιλαμβάνουν εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα που συγκεντρώνουν τουλάχιστον 50 ημέρες ασφάλισης, ανέργους με ελάχιστο χρόνο συνεχόμενης ανεργίας, καθώς και εγγεγραμμένους στο ειδικό μητρώο ανέργων ΑμεΑ, με πρόσθετη δυνατότητα ετήσιας συμμετοχής για τα ΑμεΑ χωρίς περιορισμό «ανά διετία» που ισχύει για τους λοιπούς δικαιούχους. Τα εισοδηματικά κριτήρια για τους περισσότερους δικαιούχους φθάνουν μέχρι τα 30.000 ευρώ, με ειδικές ρυθμίσεις για τους μακροχρόνια ανέργους και τις μονογονεϊκές οικογένειες, όπου το όριο διαμορφώνεται χαμηλότερα (16.000–27.000 ευρώ, με προσαύξηση ανά παιδί). Η επιλογή δικαιούχων γίνεται ηλεκτρονικά, με μοριοδότηση που λαμβάνει υπόψη την οικογενειακή κατάσταση, ανεργία, αναπηρία και συμμετοχή σε προηγούμενα προγράμματα, ενώ η ίδια ηλεκτρονική διαδικασία ακολουθείται και για την ένταξη των παρόχων καταλυμάτων στο «Μητρώο Παρόχων».

Το μέγεθος του προγράμματος έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, τόσο ως προς τον αριθμό των επιταγών όσο και ως προς τον προϋπολογισμό. Για την περίοδο 2025–2026 προβλέπονται 300.000 επιταγές με προϋπολογισμό περίπου 50 εκατ. ευρώ, με έναρξη ισχύος από 1η Ιουνίου ώστε να καλυφθεί μεγαλύτερο μέρος της θερινής περιόδου και να δοθεί ώθηση στην εγχώρια τουριστική ζήτηση. Ταυτόχρονα, η διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος επεκτείνεται στους 12–13 μήνες, με στόχο την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ενίσχυση προορισμών και πέρα από τον Αύγουστο, συμπεριλαμβανομένων διαστημάτων όπως Χριστούγεννα και Πάσχα όπου προβλέπονται προσαυξημένες τιμές επιδότησης προς τα καταλύματα.

Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι, σύμφωνα με πρόσφατες αναφορές, μόνο σε έναν μήνα (Ιούνιο συγκεκριμένης περιόδου) ενεργοποιήθηκαν πάνω από 74.000 vouchers, αναδεικνύοντας τον κοινωνικό τουρισμό της Δ.ΥΠ.Α ως κεντρικό εργαλείο «αντιστάθμισης» της διαπιστωμένης από Eurostat και ΕΛΣΤΑΤ αδυναμίας μεγάλου μέρους του πληθυσμού να χρηματοδοτήσει διακοπές. Ωστόσο, όταν συγκρίνεται με το εύρος του φαινομένου της «φτώχειας στις διακοπές» – με το 46% των ενηλίκων και το 26% των οικογενειών με παιδιά να αδυνατούν να πάνε διακοπές – καθίσταται σαφές ότι το υπάρχον πρόγραμμα, παρά τη διεύρυνσή του, παραμένει μακριά από το να καλύψει όλες τις κοινωνικές ανάγκες, και λειτουργεί περισσότερο ως στοχευμένο δίκτυο ασφαλείας παρά ως οικουμενικό κοινωνικό δικαίωμα.

Αυτή η αντίφαση ανάμεσα στην ένταση της ανάγκης και στην περιορισμένη εμβέλεια των υφιστάμενων προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού στην Ελλάδα αποτελεί κρίσιμο σημείο εκκίνησης για την περαιτέρω ανάλυση: τόσο σε σχέση με την ιστορική τους εξέλιξη και τη θεσμική τους αρχιτεκτονική όσο και σε σύγκριση με τα μοντέλα άλλων ευρωπαϊκών χωρών (π.χ. IMSERSO στην Ισπανία, «Iedereen Verdient Vakantie» στο Βέλγιο).

## **2.1. Το νέο πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού ΔΥΠΑ 2026–2027**

Το πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού της ΔΥΠΑ για την περίοδο 2026–2027 εισάγει μια σειρά στοχευμένων αλλαγών, με σκοπό να ενισχυθεί ο εσωτερικός τουρισμός, να στηριχθούν ευάλωτα νοικοκυριά και να απαντηθεί πιο αποτελεσματικά το φαινόμενο της «φτώχειας στις διακοπές». Η

σημαντικότερη θεσμική αλλαγή είναι η μεταφορά της έναρξης της ισχύος του προγράμματος από την 1η Ιουνίου στην 1η Μαΐου 2026, ώστε να επιμηκυνθεί περαιτέρω η τουριστική περίοδος, να αποσυμφορηθεί η ζήτηση στους μήνες Ιούλιο–Αύγουστο και να δοθεί η δυνατότητα στους δικαιούχους να αξιοποιήσουν και τις ανοιξιάτικες αργίες με χαμηλότερο κόστος.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος παραμένει στα 50 εκατ. ευρώ, με τη διάθεση 300.000 επιταγών (vouchers), κάθε μία εκ των οποίων αντιστοιχεί σε έναν μοναδικό αριθμό για τον δικαιούχο και τα προστατευόμενα μέλη του και δίνει τη δυνατότητα για έως 6 διανυκτερεύσεις σε κατάλυμα εγγεγραμμένο στο «Μητρώο Παρόχων» της ΔΥΠΑ, με χαμηλή ιδιωτική συμμετοχή. Για συγκεκριμένους προορισμούς (πληγείσες περιοχές, ακριτικά νησιά, νησιά με χαμηλή τουριστική κίνηση) προβλέπονται έως 12 δωρεάν διανυκτερεύσεις, συνεχίζοντας και ενισχύοντας τη λογική της χωρικά στοχευμένης στήριξης που είχε ήδη εφαρμοστεί σε προηγούμενους κύκλους του προγράμματος.

Σε επίπεδο ενίσχυσης, το νέο πρόγραμμα ενσωματώνει αύξηση κατά 20% στα ποσοστά επιδότησης για τους μήνες αιχμής (Αύγουστος, περίοδος Χριστουγέννων και Πάσχα), ώστε να περιοριστεί η απόσταση ανάμεσα στις τιμές αγοράς και το εισόδημα των δικαιούχων και να καταστεί πιο εφικτή η πραγματοποίηση διακοπών σε περιόδους που παραδοσιακά είναι απαγορευτικές για τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα. Παράλληλα, η αύξηση των επιδοτήσεων εφαρμόζεται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους σε ορισμένες ειδικές περιοχές, ενισχύοντας περαιτέρω το κίνητρο για επιλογή λιγότερο «τουριστικά κορεσμένων» προορισμών.

Ως προς τους δικαιούχους, διατηρούνται τα βασικά ασφαλιστικά και επιδοματικά κριτήρια ένταξης (εργαζόμενοι με τουλάχιστον 50 ημέρες ασφάλισης, εγγεγραμμένοι άνεργοι κ.λπ.), αλλά το νέο σχήμα προβλέπει ενισχυμένα δικαιώματα και προτεραιότητες για πολύτεκνες οικογένειες, ανάδοχες μητέρες και άτομα με αναπηρία, που λαμβάνουν περισσότερα μόρια, αυξημένη επιδότηση και, σε ορισμένες περιπτώσεις, πρόσθετες δωρεάν διανυκτερεύσεις. Ειδικά για τα ΑμεΑ, συνεχίζεται η δυνατότητα ετήσιας συμμετοχής χωρίς τον περιορισμό «ανά διετία», ενώ για τις πολύτεκνες και ανάδοχες οικογένειες προβλέπονται στοχευμένες βελτιώσεις στην μοριοδότηση και την ενίσχυση.

Τέλος, το πρόγραμμα 2026–2027, με την πρώιμη έναρξη, την αύξηση της επιδότησης κατά 20% στις περιόδους αιχμής, τις μέχρι και 12 δωρεάν διανυκτερεύσεις σε στοχευμένες περιοχές και την ενίσχυση των ευάλωτων ομάδων (ΑμεΑ, πολύτεκνοι, ανάδοχες μητέρες), συνιστά μια ποιοτική αναβάθμιση σε σχέση με προηγούμενες περιόδους, χωρίς όμως να αίρει το βασικό δομικό περιορισμό: ακόμη και με 300.000 vouchers ετησίως, το πρόγραμμα καλύπτει μόνο ένα μέρος του πληθυσμού που, σύμφωνα με Eurostat και ΕΛΣΤΑΤ, αδυνατεί να χρηματοδοτήσει διακοπές. Αυτό ακριβώς το κενό μεταξύ πραγματικών κοινωνικών αναγκών και εμβέλειας του προγράμματος θα αποτελέσει αντικείμενο της κριτικής αποτίμησης στα επόμενα τμήματα της μελέτης.

## **2.2. Λοιπά Προγράμματα Κοινωνικού Τουρισμού στην Ελλάδα**

Πέρα από το κεντρικό πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού της ΔΥΠΑ για εργαζόμενους και ανέργους, το οποίο αποτελεί τον κυρίαρχο πυλώνα κρατικής παρέμβασης στον τομέα αυτόν, στην Ελλάδα λειτουργούν παράλληλα δύο ακόμη θεσμικοί φορείς που υλοποιούν προγράμματα κοινωνικού τουρισμού με ξεχωριστούς δικαιούχους, δικό τους χρηματοδοτικό πλαίσιο και διαφορετική λογική παρέμβασης. Πρόκειται για το ειδικό πρόγραμμα της Δ.ΥΠ.Α αποκλειστικά για συνταξιούχους του πρώην ΟΑΕΕ, τα προγράμματα του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας (ΛΑΕ) του ΟΠΕΚΑ και το πρόγραμμα «Τουρισμός για Όλους» του Υπουργείου Τουρισμού.

## 2.2.1. ΔΥΠΑ – Κοινωνικός Τουρισμός Συνταξιούχων e-ΕΦΚΑ (πρώην ΟΑΕΕ)

Το πρόγραμμα αυτό εισήχθη για πρώτη φορά τον Ιούλιο του 2022 ως αυτοτελής δράση της Δ.ΥΠ.Α, αποκλειστικά για συνταξιούχους ελεύθερους επαγγελματίες που ανήκαν στον πρώην Οργανισμό Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) και εντάχθηκαν στον e-ΕΦΚΑ. Αποτελεί δηλαδή έναν ξεχωριστό κύκλο επιταγών κοινωνικού τουρισμού, παράλληλο και συμπληρωματικό με το γενικό πρόγραμμα εργαζομένων–ανέργων, και υλοποιείται βάσει του άρθρου 69 παρ. 5 του ν. 3863/2010.

**Δικαιούχοι:** Συνταξιούχοι του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΟΑΕΕ) που έχουν καταβάλει την ειδική εισφορά ύψους 1 ευρώ ανά μήνα για τη συγκεκριμένη παροχή. Η επιλογή γίνεται μέσω μοριοδότησης με κριτήρια: αναπηρία (ΑμεΑ), μονογονεϊκή οικογένεια, αριθμός τέκνων, ύψος εισοδήματος και πρώτη φορά συμμετοχής στο πρόγραμμα.

**Αριθμός δικαιούχων:** Σταθερά **25.000 επιταγές** ανά κύκλο, από το 2022–2023 έως και τον τρέχοντα κύκλο 2025–2026 (01/06/2025 – 30/06/2026).

**Προϋπολογισμός:** **3 εκατ. ευρώ** ανά κύκλο, σταθερός σε όλους τους κύκλους (2022–2023, 2023–2024, 2024–2025, 2025–2026).

**Παροχή:** Κάθε επιταγή δίνει δικαίωμα έως **6 διανυκτερεύσεις** σε συμβεβλημένο κατάλυμα από το «Μητρώο Παρόχων» της ΔΥΠΑ, με χαμηλή ιδιωτική συμμετοχή. Για καταλύματα σε Λέσβο, Λέρο, Χίο, Κω και Έβρο, ο δικαιούχος μπορεί να πραγματοποιήσει έως **10 διανυκτερεύσεις**, ενώ για τη Βόρεια Εύβοια και τη Σάμο έως **12 διανυκτερεύσεις εντελώς δωρεάν**. Επιπλέον, επιδοτούνται ακτοπλοϊκά εισιτήρια με ιδία συμμετοχή 25% για τη γενική κατηγορία, 20% για πολυτέκνους και 0% για ΑμεΑ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο προϋπολογισμός του προγράμματος (3 εκατ. ευρώ) παραμένει αμετάβλητος από την πρώτη εφαρμογή του, παρά τη γενικότερη αύξηση των προϋπολογισμών στο πρόγραμμα εργαζομένων–ανέργων (από 10 εκατ. ευρώ το 2013 σε 50 εκατ. ευρώ το 2024–2026). Αυτό σημαίνει ότι ο αριθμός των 25.000 δικαιούχων δεν έχει αυξηθεί ούτε μία φορά σε τέσσερα χρόνια εφαρμογής, ενώ ο πληθυσμός των συνταξιούχων πρώην ΟΑΕΕ που πληρούν τις προϋποθέσεις είναι πολλαπλάσιος.

## 2.2.2. ΟΠΕΚΑ – Λογαριασμός Αγροτικής Εστίας (ΛΑΕ): Τρία Προγράμματα Τουρισμού

Ο Λογαριασμός Αγροτικής Εστίας (ΛΑΕ) του ΟΠΕΚΑ αποτελεί έναν από τους παλαιότερους θεσμούς κοινωνικής πολιτικής για αγρότες στην Ελλάδα. Απευθύνεται σε ασφαλισμένους και συνταξιούχους του e-ΕΦΚΑ που ανήκαν στον πρώην ΟΓΑ και είναι ασφαλιστικά ενήμεροι έως την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους. Κάθε χρόνο υλοποιεί ένα δέσμιο πακέτο προγραμμάτων, στο οποίο εντάσσονται τρία τουριστικά/αναψυχής προγράμματα για ενηλίκους.

### α) Κοινωνικός Τουρισμός ΛΑΕ 2025

Το κεντρικό τουριστικό πρόγραμμα ΛΑΕ για το 2025 αφορά **49.415 δικαιούχους** (από ανώτατο όριο 55.000), στους οποίους χορηγείται ατομικό δελτίο κοινωνικού τουρισμού. Το δελτίο δίνει δικαίωμα

διακοπών έως **6 ημερών (5 διανυκτερεύσεις)** σε συμβεβλημένα με τον ΛΑΕ/ΟΠΕΚΑ τουριστικά καταλύματα σε όλη τη χώρα, κατά το χρονικό διάστημα από 2 Ιουλίου 2025 έως 30 Απριλίου 2026. Για δικαιούχους που επιλέγουν καταλύματα στους Δήμους Ιστιαίας–Αιδηψού και Μαντουδίου–Λίμνης–Αγίας Άννας της Εύβοιας, καθώς και στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου, η διάρκεια επεκτείνεται έως **11 ημέρες (10 διανυκτερεύσεις)**. Ειδικά για τα νησιά του Βορείου και Νοτίου Αιγαίου που εντάσσονται στο ειδικό καθεστώς, προβλέπονται επίσης αυξημένες διανυκτερεύσεις. Ο συνολικός προϋπολογισμός για το επιμέρους πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού δεν αναφέρεται ρητά στις δημόσιες αποφάσεις του ΛΑΕ, αλλά με δεδομένο τον αριθμό δικαιούχων και τις τιμές επιδότησης ανά διανυκτέρευση, εκτιμάται σε αρκετά εκατομμύρια ευρώ.

## β) Εκδρομικός Τουρισμός ΛΑΕ 2025

Το πρόγραμμα εκδρομικού τουρισμού αφορά **7.000 δικαιούχους** (από το συνολικό ανώτατο όριο του ΛΑΕ), οι οποίοι λαμβάνουν επιδότηση **190 ευρώ ανά άτομο** για τη συμμετοχή τους σε οργανωμένη 4ήμερη εκδρομή (3 διανυκτερεύσεις) σε τουριστικούς προορισμούς εντός Ελλάδας, μέσω συνεργαζόμενων τουριστικών γραφείων. Το πρόγραμμα αυτό έχει σαφώς πολιτιστικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα (επίσκεψη αρχαιολογικών χώρων, μνημείων, φυσικών τοπίων), πέρα από τον αμιγώς τουριστικό.

## γ) Ιαματικός Τουρισμός ΛΑΕ 2025

Ο ιαματικός τουρισμός αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ΛΑΕ σε σχέση με τα άλλα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού στην Ελλάδα. Αφορά περίπου **3.500 δικαιούχους**, στους οποίους χορηγείται δελτίο για διακοπές 6 ημερών (5 διανυκτερεύσεις) σε συμβεβλημένα ιαματικά κέντρα και υδροθεραπευτήρια, με παράλληλη δυνατότητα **5 δωρεάν λούσεων** (ιαματικών λουτρών). Στόχος του προγράμματος είναι η πρόσβαση αγροτών/συνταξιούχων σε υπηρεσίες ιαματικού τουρισμού που συνδυάζουν ανάπαυση και θεραπευτική/προληπτική υγειονομική αγωγή, με πλήρη κάλυψη του κόστους από τον ΛΑΕ.

Συνολικά, ο ΛΑΕ/ΟΠΕΚΑ καλύπτει για το 2025 περίπου **59.915 δικαιούχους** μέσω των τριών τουριστικών/αναψυχής προγραμμάτων, χωρίς να υπολογίζονται τα προγράμματα βιβλίων, εισιτηρίων θεάτρου και λοιπών κοινωνικών παροχών.



Πρόγραμμα	Δικαιούχοι
 ΔΥΠΑ – εργαζόμενοι/άνεργοι	 <b>300.000</b>
 ΔΥΠΑ – συνταξιούχοι ΟΑΕΕ	<b>25.000</b>
 ΟΠΕΚΑ-ΛΑΕ – κοινωνικός τουρισμός	<b>49.415</b>
 ΟΠΕΚΑ-ΛΑΕ – εκδρομικός τουρισμός	<b>7.000</b>
 ΟΠΕΚΑ-ΛΑΕ – ιαματικός τουρισμός	<b>~3.500+</b>
 «Τουρισμός για Όλους»	<b>~50.000+</b>
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>~435.000+</b>

## 2.2.3. Υπουργείο Τουρισμού – «Τουρισμός για Όλους» (Γ΄ Κύκλος 2025)

Το πρόγραμμα «Τουρισμός για Όλους» αποτελεί το νεότερο και διαφορετικής λογικής εργαλείο κοινωνικού τουρισμού στην Ελλάδα. Εισήχθη με τον Γ΄ κύκλο για το 2025 υπό την εποπτεία του Υπουργείου Τουρισμού και διαφέρει ουσιαστικά από τα λοιπά προγράμματα σε δύο βασικά σημεία: πρώτον, δεν απαιτεί συγκεκριμένη εργασιακή ή ασφαλιστική σχέση ως προϋπόθεση (όπως οι ημέρες ασφάλισης στη ΔΥΠΑ ή η ιδιότητα του αγρότη στον ΟΠΕΚΑ) και δεύτερον, παρέχει απόλυτη ελευθερία επιλογής καταλύματος, καθώς η ενίσχυση χορηγείται μέσω άυλης ψηφιακής χρεωστικής κάρτας.

### Δικαιούχοι και Εισοδηματικά Κριτήρια:

Δικαιούχοι είναι ενήλικα φυσικά πρόσωπα που είναι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας και πληρούν συγκεκριμένα εισοδηματικά κριτήρια με βάση τη φορολογική δήλωση του 2023. Τα όρια διαμορφώνονται ως εξής:

- **Χωρίς τέκνα:** Ατομικό εισόδημα έως 19.000€ / Οικογενειακό έως 31.000€.
- **Με 1 τέκνο:** Ατομικό εισόδημα έως 20.500€ / Οικογενειακό έως 32.500€.
- **Με 2 τέκνα:** Ατομικό εισόδημα έως 22.000€ / Οικογενειακό έως 34.000€.
- **Με 3 τέκνα και άνω:** Οικογενειακό εισόδημα έως 41.000€.

### Προϋπολογισμός και Οικονομικά Στοιχεία:

Ο αρχικός προϋπολογισμός του Γ΄ κύκλου ανήλθε σε **18 εκατ. ευρώ**, ωστόσο με την προσθήκη αδιάθετων κονδυλίων από προηγούμενους κύκλους και συμπληρωματικές χρηματοδοτήσεις, ο συνολικός προϋπολογισμός υπερβαίνει τα **25,3 εκατ. ευρώ**. Η ενίσχυση πιστώνεται στο «Tourism for All Pass» και το ύψος της εξαρτάται από την περίοδο χρήσης και την κοινωνική κατηγορία του δικαιούχου:

- **Υψηλή Περίοδος (01.05.2025 – 30.09.2025):**
  - 200€ για τη γενική κατηγορία.
  - 300€ για μονογονεϊκές οικογένειες και πολύτεκνους.
  - 400€ για Άτομα με Αναπηρία (≥67%).
- **Χαμηλή Περίοδος (έως 30.04.2025 & 01.10.2025 – 31.12.2025):**
  - 300€ για τη γενική κατηγορία.
  - 400€ για μονογονεϊκές, πολύτεκνους και συνταξιούχους λόγω γήρατος.
  - 600€ για Άτομα με Αναπηρία (≥67%).

### Καινοτομίες και Διαφοροποίηση:

Το πρόγραμμα εισάγει την άμεση αποζημίωση των παρόχων, καθώς η πληρωμή γίνεται μέσω της ψηφιακής κάρτας (POS), εξαλείφοντας τις καθυστερήσεις των παλαιότερων γραφειοκρατικών συστημάτων. Ο δικαιούχος μπορεί να εξαργυρώσει το ποσό εφάπαξ ή τμηματικά σε οποιοδήποτε τουριστικό κατάλυμα της χώρας (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, κάμπινγκ) διαθέτει POS με

κωδικό εμπόρου συναφή με τουριστικές υπηρεσίες, χωρίς να περιορίζεται από κάποιο κλειστό «Μητρώο Παρόχων».

Με τη λήξη της προθεσμίας χρήσης στις 31.12.2025, το πρόγραμμα στοχεύει στην τόνωση του εσωτερικού τουρισμού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, λειτουργώντας ως κρίσιμο εργαλείο για την άμβλυνση της εποχικότητας και τη στήριξη των νοικοκυριών απέναντι στην πληθωριστική κρίση.

## 2.3 Συγκριτική Ανάλυση Προγραμμάτων Κοινωνικού Τουρισμού στην Ελλάδα

Η συγκριτική εξέταση των τεσσάρων βασικών σχημάτων κοινωνικού τουρισμού στην Ελλάδα αποκαλύπτει μια κατακερματισμένη αλλά συμπληρωματική αρχιτεκτονική κοινωνικής πολιτικής. Παρακάτω παρατίθεται η συγκριτική ανάλυση βάσει των κρίσιμων παραμέτρων λειτουργίας τους.

### 2.3.1. Συγκριτικός Πίνακας Παραμέτρων

Παράμετρος	ΔΥΠΑ (Γενικό)	ΔΥΠΑ (ΟΑΕΕ)	ΟΠΕΚΑ – ΛΑΕ	Τουρισμός για Όλους
Φορέας	Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης	Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης	ΟΠΕΚΑ – Λογαριασμός Αγροτικής Εστίας	Υπουργείο Τουρισμού
Στόχος (Δικαιούχοι)	Εργαζόμενοι & Άνεργοι (ιδ. τομέα)	Συνταξιούχοι πρώην ελ. επαγγελματίες	Ασφαλισμένοι & Συνταξιούχοι αγρότες (ΟΓΑ)	Φυσικά πρόσωπα με εισοδηματικά κριτήρια
Αριθμός Δικαιούχων	300.000 επιταγές (vouchers)	25.000 επιταγές	~50.000 δελτία	Ετησίως (~50.000+)
Προϋπολογισμός	50 εκατ. ευρώ	3 εκατ. ευρώ	(εκτιμ. >10 εκατ. €)	~25,3 εκατ. ευρώ
Μορφή Ενίσχυσης	Επιταγή (Voucher)	Επιταγή (Voucher)	Ατομικό Δελτίο	Άυλη Ψηφιακή Κάρτα
Δίκτυο Παρόχων	<b>Κλειστό Μητρώο ΔΥΠΑ</b>	<b>Κλειστό Μητρώο ΔΥΠΑ</b>	<b>Κλειστό Μητρώο ΛΑΕ</b>	<b>Ανοικτό</b> (οποιοδήποτε κατάλυμα με POS)
Διάρκεια Διακοπών	Έως 6 (ή 10–12) διανυκτερεύσεις	Έως 6 (ή 10–12) διανυκτερεύσεις	Έως 6 ημέρες (ή 11 σε ειδ. περιοχές)	Ελεύθερη (μέχρι εξαντλήσεως του ποσού)
Πρόσθετα Οφέλη	Ακτοπλοϊκά εισιτήρια	Ακτοπλοϊκά εισιτήρια	Ιαματικές λούσεις & Εκδρομές	-

## 2.3.2. Ποιοτική Σύγκριση και Διαφοροποιήσεις

### 1. Πρόσβαση και Ευελιξία (Voucher vs. Digital Card):

Το πρόγραμμα «Τουρισμός για Όλους» υπερέχει σε ευελιξία, καθώς η χρήση ψηφιακής κάρτας επιτρέπει στον δικαιούχο να επιλέξει οποιοδήποτε κατάλυμα στην Ελλάδα, χωρίς να περιορίζεται από το εάν ο ξενοδόχος έχει ενταχθεί σε κάποιο ειδικό μητρώο. Αντίθετα, τα προγράμματα της ΔΥΠΑ και του ΟΠΕΚΑ λειτουργούν με κλειστά «Μητρώα Παρόχων», γεγονός που συχνά περιορίζει τις επιλογές των δικαιούχων σε συγκεκριμένους προορισμούς ή τύπους καταλυμάτων που δέχονται τις επιταγές.

### 2. Στόχευση Κοινωνικών Ομάδων:

- Η **Δ.ΥΠ.Α** εστιάζει στην προστασία του κόσμου της εργασίας και των ανέργων, συνδέοντας το δικαίωμα στις διακοπές με την ασφαλιστική εισφορά.
- Ο **ΟΠΕΚΑ (ΛΑΕ)** διατηρεί την παραδοσιακή στήριξη του αγροτικού κόσμου, ενσωματώνοντας και την ιαματική διάσταση που είναι κρίσιμη για τον ηλικιωμένο αγροτικό πληθυσμό.
- Το **Υπουργείο Τουρισμού** λειτουργεί με καθαρά εισοδηματικά κριτήρια, στοχεύοντας στην άμεση ενίσχυση της τουριστικής ζήτησης και τη στήριξη των νοικοκυριών απέναντι στην ακρίβεια, ανεξαρτήτως επαγγελματικής ιδιότητας.

### 3. Γεωγραφική Στόχευση και Ειδικά Καθεστώτα:

Και τα τρία σχήματα (Δ.ΥΠ.Α, ΟΠΕΚΑ-ΛΑΕ, Υπουργείο Τουρισμού) χρησιμοποιούν τον κοινωνικό τουρισμό ως εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης και στήριξης πληγεισών περιοχών. Η Δ.ΥΠ.Α και ο ΟΠΕΚΑ παρέχουν διπλάσιες διανυκτερεύσεις (10–12 αντί για 6) και μηδενική ιδιωτική συμμετοχή για περιοχές όπως η Βόρεια Εύβοια, ο Έβρος και η Σάμος. Το «Τουρισμός για Όλους» διαφοροποιεί το ποσό της ενίσχυσης ανάλογα με την τουριστική περίοδο (υψηλή/χαμηλή), ενισχύοντας την επιλογή διακοπών εκτός αιχμής.

### 4. Οικονομική Επιβάρυνση Δικαιούχου:

Στα προγράμματα της Δ.ΥΠ.Α και του ΟΠΕΚΑ, η επιδότηση αφορά κυρίως τη διαμονή, ενώ ο δικαιούχος ενδέχεται να καταβάλει μια «μικρή ιδιωτική συμμετοχή» ανά διανυκτέρευση. Στον «Τουρισμό για Όλους», το ποσό (200€–600€) πιστώνεται στην κάρτα και ο δικαιούχος το διαχειρίζεται όπως επιθυμεί (εφάπαξ ή τμηματικά), χωρίς να απαιτείται επιπλέον συμμετοχή εάν το κόστος του καταλύματος καλύπτεται από το πιστωμένο ποσό.

Πρόγραμμα	Προϋπολογισμός
Δ.ΥΠ.Α – εργαζόμενοι/άνεργοι	50.000.000 €
Δ.ΥΠ.Α – συνταξιούχοι ΟΑΕΕ	3.000.000 €
ΛΑΕ (κοινωνικός + εκδρομικός + ιαματικός)	εκτιμ. >15 εκατ. €)
«Τουρισμός για Όλους»	>25.300.000 €

Πρόγραμμα	Προϋπολογισμός
ΣΥΝΟΛΟ	~93+ εκατ. ευρώ

### 2.3.3. Συμπέρασμα

Η σύγκριση αναδεικνύει ότι ενώ η Δ.ΥΠ.Α παραμένει ο «γίγαντας» του κοινωνικού τουρισμού με 325.000 επιταγές συνολικά (γενικό + ΟΑΕΕ), το πρόγραμμα «Τουρισμός για Όλους» εισάγει μια νέα, πιο σύγχρονη και ψηφιακά ευέλικτη προσέγγιση. Ο ΛΑΕ/ΟΠΕΚΑ συνεχίζει να καλύπτει ένα σημαντικό, εξειδικευμένο κομμάτι του πληθυσμού (αγρότες), διασφαλίζοντας τη συμμετοχή μιας κοινωνικής ομάδας που παραδοσιακά έχει περιορισμένη πρόσβαση σε τουριστικές υπηρεσίες.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ο κοινωνικός τουρισμός στην Ευρώπη δεν αποτελεί μια ενιαία πολιτική, αλλά ένα μωσαϊκό μοντέλων που αντανakλούν τις διαφορετικές παραδόσεις του κοινωνικού κράτους σε κάθε χώρα. Από το συγκεντρωτικό κρατικό μοντέλο της Ισπανίας έως το αποκεντρωμένο σύστημα επιταγών της Γαλλίας και το δικτυακό μοντέλο του Βελγίου, ο κοινός στόχος παραμένει η καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αναψυχή.

### 3.1. Ισπανία: Το Μοντέλο IMSERSO (Instituto de Mayores y Servicios Sociales)

Το ισπανικό πρόγραμμα IMSERSO θεωρείται το πιο επιτυχημένο παγκοσμίως, καθώς συνδυάζει την κοινωνική προστασία των ηλικιωμένων με τη στήριξη της τουριστικής βιομηχανίας κατά τη χαμηλή περίοδο (off-season).

- **Δικαιούχοι:** Συνταξιούχοι (ανεξαρτήτως εθνικότητας, αρκεί να είναι νόμιμοι κάτοικοι Ισπανίας), οι σύζυγοί τους και τέκνα με αναπηρία.
- **Αριθμός Θέσεων (2024-2025):** Περίπου 886.269 θέσεις (σημαντική αύξηση από τα προηγούμενα έτη).
- **Προϋπολογισμός:** Ο συνολικός προϋπολογισμός του Ινστιτούτου IMSERSO για το 2024-2025 είναι πολυετής και εκτεταμένος, με ειδικές

**Ισπανία: Το Μοντέλο IMSERSO**  
(Instituto de Mayores y Servicios Sociales)

**Δικαιούχοι**

- ✓ Συνταξιούχοι (μόνιμοι κάτοικοι Ισπανίας)
- ✓ Σύζυγοι

**Αριθμός Θέσεων (2024-2025)**

886.269 θέσεις

**Προϋπολογισμός 2024-2025**

Πολυετής προϋπολογισμός  
**Εκατομμύρια €**  
~6 εκατ. € για ΑμεΑ

**Μορφή Ενίσχυσης**

Οργανωμένα πακέτα διακοπών  
• 4 - 10 ημέρες

Από **124€** (4 ημέρες) → Έως **290€** (10 ημέρες)

**Τι Περιλαμβάνει το Πακέτο**

- Διαμονή
- Πλήρης Διατροφή
- Μεταφορά

✓ Όλα σε Χαμηλή Τιμή!

**Μεταφορές Περιλαμβάνονται**

- ✓ Αεωφορείο
- ✓ Τρένο
- ✓ Αεροπλάνο

επιδοτήσεις εκατομμυρίων ευρώ για τον τουρισμό και τον ιαματικό τουρισμό (π.χ. ~6 εκατ. € μόνο για ΑμεΑ).

- **Μορφή Ενίσχυσης:** Οργανωμένα πακέτα διακοπών (πακέτα 4 έως 10 ημερών) με εξαιρετικά χαμηλές τιμές.
  - **Ενδεικτικά κόστη:** Από **124€** για 4ήμερες αποδράσεις έως **290€** για 10ήμερες διακοπές με πλήρη διατροφή και μεταφορά.
- **Μεταφορές:** Η μεταφορά (λεωφορείο, τρένο ή αεροπλάνο) περιλαμβάνεται συνήθως στην τιμή του πακέτου, καθιστώντας τις διακοπές πλήρως προσβάσιμες.

## 3.2. Γαλλία: Το Διπλό Μοντέλο ANCV και Vacaf

Η Γαλλία διαθέτει ένα από τα πιο εξελιγμένα συστήματα, βασισμένο σε επιταγές (vouchers) και οικογενειακά επιδόματα.

### 3.2.1. ANCV (Chèques-Vacances)

- **Μηχανισμός:** Επιταγές διακοπών που χρηματοδοτούνται από κοινού από τον εργοδότη (50-80%) και τον εργαζόμενο.
- **Δικαιούχοι:** Εργαζόμενοι ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, αυτοαπασχολούμενοι και συνταξιούχοι με εισοδηματικά κριτήρια (π.χ. <30.000€ για άγαμους).
- **Ποσά:** Η επιδότηση του εργοδότη φτάνει έως τα **450€ - 500€** ετησίως. Οι επιταγές χρησιμοποιούνται σε 200.000 σημεία (διαμονή, εστίαση, μεταφορές - SNCF, πολιτισμός).

### 3.2.2. Vacaf (CAF - Aide aux Vacances Familiales)

- **Στόχος:** Οικογένειες με χαμηλό εισόδημα και τουλάχιστον ένα παιδί.
- **Εισοδηματικά Κριτήρια (2025):** Οικογένειες με «οικογενειακό πηλίκο» (Quotient Familial) κάτω από **900€**.
- **Ενίσχυση:** Επιδοτείται το **50% έως 75%** του κόστους της διαμονής, με ανώτατα πλαφόν ενίσχυσης τα **1.000€ - 1.200€**. Η βοήθεια καταβάλλεται απευθείας στο κατάλυμα (κάμπινγκ, χωριά διακοπών), ώστε η κάθε οικογένεια να πληρώνει μόνο το υπόλοιπο.

## 3.3. Βέλγιο (Φλάνδρα): «Iedereen Verdient Vakantie» (Όλοι αξίζουν διακοπές)

Το Βέλγιο εφαρμόζει ένα μοναδικό «δίκτυο» κοινωνικού τουρισμού.

- **Μοντέλο:** Δεν δίνονται μετρητά, αλλά **κοινωνικό τιμολόγιο** (sociaal tarief) μέσω ενός δικτύου 500+ τουριστικών παρόχων.
- **Δικαιούχοι:** Άτομα με πολύ χαμηλό εισόδημα, ΑμεΑ και ευάλωτες ομάδες στη Φλάνδρα.
- **Μεταφορές:** Παρέχονται ειδικά κοινωνικά εισιτήρια τρένου (NMBS) και λεωφορείων (De Lijn) για τη μετάβαση στον προορισμό.

### 3.4. Γερμανία: «Urlaub für alle» και Προσβασιμότητα

- **Ομοσπονδιακό Επίπεδο:** Πιστοποίηση "Reisen für Alle" για προσβάσιμο τουρισμό.
- **Κρατίδια (π.χ. Θουριγγία):** Επιδοτήσεις έως **80%** για διαμονή και διατροφή οικογενειών με χαμηλό εισόδημα σε αγροτουριστικά καταλύματα και ξενώνες.

## 4. Κριτική του ΠΑΝΣΥΠΟ στον κοινωνικό τουρισμό της Δ.ΥΠ.Α

Ως Πανελλήνιος Σύλλογος Υπαλλήλων ΟΑΕΔ – τ.ΟΕΕ – τ.ΟΕΚ (ΠΑΝΣΥΠΟ), γνωρίζουμε από «μέσα» τι σημαίνει κοινωνικός τουρισμός για τους εργαζόμενους, τους ανέργους και τους συνταξιούχους που δυσκολεύονται πλέον να χρηματοδοτήσουν ακόμη και λίγες ημέρες διακοπών. Ο κοινωνικός τουρισμός της Δ.ΥΠ.Α θα έπρεπε να είναι ένα από τα πιο ουσιαστικά εργαλεία κοινωνικής πολιτικής, όμως η εμπειρία μας, οι καταγγελίες που δεχόμαστε και η ανάλυση των επίσημων στοιχείων αποκαλύπτουν ένα πρόγραμμα που διαχειρίζεται με προχειρότητα, τιμωρητικά κριτήρια και συστηματική υποεκτέλεση της κοινωνικής δαπάνης.

Μέσα από παρεμβάσεις, ανακοινώσεις και τεκμηριωμένες καταγγελίες, έχουμε αναδείξει ότι η Διοίκηση της Δ.ΥΠ.Α αντιμετωπίζει τους δικαιούχους κοινωνικού τουρισμού ως «πολίτες β' κατηγορίας» και τους ίδιους τους εργαζόμενους ως αναλώσιμους, επιβάλλοντας ένα καθεστώς διοικητικής ασφυξίας που παράγει αδικίες και αποκλεισμούς αντί για δικαιώματα. Η κριτική μας δεν είναι θεωρητική αλλά βασίζεται σε συγκεκριμένα δεδομένα: αδιάθετες επιταγές, αδιάθετα κονδύλια, μαζικές αλλαγές μοριοδότησης, ποινές αποκλεισμού, αποκλεισμούς δικαιούχων που πληρούσαν τα κριτήρια και πλήρη απουσία ετήσιου απολογισμού της απορρόφησης.

---

### 4.1 Πώς «στήνεται» ο κοινωνικός τουρισμός: προχειρότητα και αιφνιδιασμοί

Έχουμε καταγγείλει επανειλημμένα ότι η Δ.ΥΠ.Α διαχειρίζεται τον κοινωνικό τουρισμό «με προχειρότητα». Ενδεικτικό είναι ότι σε κρίσιμους κύκλους του προγράμματος τα οριστικά αποτελέσματα ανακοινώθηκαν κυριολεκτικά τα μεσάνυχτα Σαββάτου, δύο ημέρες πριν από την έναρξη ισχύος των επιταγών, αφήνοντας τους δικαιούχους να ψάχνουν μέσα σε λίγες ώρες κατάλυμα, εισιτήρια και άδεια από τη δουλειά. Ενώ η Διοίκηση επιλέγει να πανηγυρίζει επικοινωνιακά για την «έγκαιρη» έναρξη του προγράμματος, στην πράξη χιλιάδες οικογένειες ενημερώνονται καθυστερημένα, χωρίς καμία θεσμική πρόνοια για πραγματικό χρόνο οργάνωσης των διακοπών τους.

Την ίδια ώρα, οι προθεσμίες ενστάσεων γίνονται όλο και πιο ασφυκτικές. Στο πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού για συνταξιούχους ελεύθερους επαγγελματίες (πρώην ΟΑΕΕ) δόθηκε στους δικαιούχους ουσιαστικά μία ημέρα – μερικές ώρες – για να υποβάλουν ένσταση, ενώ πολλοί ούτε καν ενημερώθηκαν ότι έχουν βγει αποτελέσματα, καθώς η Δ.ΥΠ.Α δεν μπόρεσε να στείλει στοχευμένες ειδοποιήσεις σε όσους συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Το κράτος που μπορεί να στέλνει μαζικά SMS για κάθε είδους επιδοτήσεις, εδώ «θυμάται» ξαφνικά ότι υπάρχει μόνο η ανάρτηση σε μια πλατφόρμα, με αποτέλεσμα όποιος προλάβει... τον Κύριο είδε.

---

## 4.2 «Ανεξήγητα» αποτελέσματα, αλλοίωση μοριοδότησης και αποκλεισμοί

Ως ΠΑΝΣΥΠΟ αναλύσαμε και συγκρίναμε τα προσωρινά και οριστικά αποτελέσματα κοινωνικού τουρισμού παρελθόντος έτους και διαπιστώσαμε κάτι στατιστικά αδιανόητο: η Δ.ΥΠ.Α άλλαξε μοριοδότηση σε 28.328 αιτήσεις που στα προσωρινά είχαν 50 μόρια. Η «βάση» στα προσωρινά αποτελέσματα ήταν τα 50 μόρια, αλλά στα οριστικά η βάση έπεσε στα 45, με αποτέλεσμα ένας τεράστιος αριθμός δικαιούχων, που εμφανίζονταν ως επιτυχόντες στα προσωρινά, να βρεθούν ξαφνικά εκτός. Είναι στατιστικά αδύνατον δεκάδες χιλιάδες επιτυχόντες με 50 μόρια να κατέθεσαν ενστάσεις κατά των ίδιων τους των εγκεκριμένων αιτήσεων και μάλιστα οι ενστάσεις αυτές να εξετάστηκαν και να έγιναν δεκτές, οδηγώντας στη μείωση των μορίων τους.

Παράλληλα, δεχθήκαμε και δημοσιοποιήσαμε καταγγελίες δικαιούχων που αποκλείστηκαν παρότι πληρούσαν πλήρως τα κριτήρια, με αστοχίες στην αναγνώριση παιδιών και ασφαλιστικού ιστορικού, οι οποίες οδήγησαν είτε στην απόρριψη είτε σε τόσο χαμηλή μοριοδότηση που τους έθεσε εκτός. Όταν σε ένα πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής, που υποτίθεται ότι στηρίζεται σε αντικειμενική μοριοδότηση, παρατηρούνται τέτοιες μαζικές μεταβολές χωρίς επαρκή τεκμηρίωση και χωρίς ουσιαστικές δυνατότητες ένστασης, δεν μιλάμε απλώς για διοικητικά λάθη.

---

## 4.3 Τιμωρούμε τους δικαιούχους αντί να τους στηρίζουμε

Στις επίσημες ανακοινώσεις μας έχουμε καταγγείλει ότι «η Δ.ΥΠ.Α. τιμωρεί τους δικαιούχους της επιβάλλοντας ποινές αποκλεισμού». Σε όσους δεν μπόρεσαν να εξαργυρώσουν τις επιταγές τους σε προηγούμενους κύκλους – συχνά για λόγους που δεν ελέγχουν, όπως έλλειψη διαθέσιμων καταλυμάτων, ακριβές μετακινήσεις, υγεία ή οικογενειακά προβλήματα – η Δ.ΥΠ.Α επιβάλλει ποινές που φτάνουν μέχρι και στον αποκλεισμό από τα επόμενα προγράμματα. Αντί να αναζητηθούν τρόποι διευκόλυνσης, το μήνυμα που στέλνει η Διοίκηση είναι σαφές: αν δεν καταφέρεις – ή δεν προλάβεις – να χρησιμοποιήσεις την επιταγή σου στις στενές προθεσμίες, «τιμωρείσαι» με αποκλεισμό.

Για εμάς, αυτή η τιμωρητική λογική αντιστρέφει πλήρως τον κοινωνικό χαρακτήρα του προγράμματος. Ο κοινωνικός τουρισμός δεν είναι «δώρο» που ο Οργανισμός κάνει στους ασφαλισμένους, αλλά δικαίωμα που στηρίζεται σε εισφορές και δημόσιους πόρους. Όταν η Δ.ΥΠ.Α επιλέγει να αντιμετωπίζει τους δικαιούχους σαν «παραβάτες» και όχι σαν ανθρώπους με δικαίωμα στην ανάπαυση και τις διακοπές, τότε δεν έχουμε απλώς κακό σχεδιασμό, αλλά συνειδητή επιλογή κοινωνικού αποκλεισμού.

---

## **4.4 Αδιάθετες επιταγές, αδιάθετα κονδύλια και ένας «κουμπαράς» στις πλάτες των συνταξιούχων**

Ιδιαίτερα αποκαλυπτικά είναι τα στοιχεία για τον κοινωνικό τουρισμό συνταξιούχων ελεύθερων επαγγελματιών, που χρηματοδοτείται από ειδική εισφορά των ίδιων των συνταξιούχων. Από τις 25.000 επιταγές που προέβλεπε το πρόγραμμα, μόλις 14.476 βρήκαν δικαιούχο, ενώ 10.524 – το 42% – έμειναν χωρίς δικαιούχο, άρα και χωρίς να ενεργοποιηθεί η αντίστοιχη δαπάνη. Από τα 3.000.000 ευρώ του προϋπολογισμού, περίπου 1.263.000 ευρώ δεν πρόκειται να εκταμιευθούν, την ώρα που χιλιάδες αποκλεισμένοι συνταξιούχοι βλέπουν την αίτησή τους να απορρίπτεται.

Το ακόμη πιο προκλητικό είναι ότι, παρότι γνωρίζουν πως κάθε χρόνο ένας μεγάλος αριθμός επιταγών δεν ενεργοποιείται και τα αντίστοιχα κονδύλια παραμένουν στα ταμεία της Δ.ΥΠ.Α, η Διοίκηση δεν αποφασίζει ούτε να διαθέσει τις αδιάθετες επιταγές σε επιλαχόντες, παρατείνοντας τον χρόνο ενεργοποίησής τους, ούτε να αυξήσει τον προϋπολογισμό των επόμενων ετών ώστε να καλυφθούν περισσότεροι δικαιούχοι. Αντίθετα, από την παρακράτηση της συγκεκριμένης εισφοράς των συνταξιούχων φαίνεται να «φουσκώνει» ένας κουμπαράς από αδιάθετα κονδύλια, ενώ χιλιάδες συμπολίτες μας δεν τους περισσεύουν χρήματα ούτε για λίγες ημέρες διακοπές.

Καταγγέλλουμε ότι αυτή η επιλογή να μην ανακυκλώνονται οι αδιάθετες επιταγές σε αναπληρωματικούς δικαιούχους και να μην μεταφέρονται τα αδιάθετα ποσά σε επόμενους κύκλους, συνιστά πολιτική συνειδητής υποεκτέλεσης της κοινωνικής δαπάνης στον τουρισμό.

---

## **4.5 Καμία διαφάνεια: ποτέ ένας πλήρης ετήσιος απολογισμός**

Παρά τους επαναλαμβανόμενους κύκλους του προγράμματος, η Δ.ΥΠ.Α δεν έχει δώσει ποτέ στη δημοσιότητα έναν πραγματικό, αναλυτικό ετήσιο απολογισμό κοινωνικού τουρισμού: πόσα χρήματα δεσμεύτηκαν, πόσα εκταμιεύθηκαν, πόσες επιταγές εκδόθηκαν, πόσες ενεργοποιήθηκαν, πόσες έμειναν αδιάθετες, με ποια γεωγραφική και κοινωνική κατανομή. Ανακοινώνονται μόνο τα «ωραία» νούμερα των προϋπολογισμών (3 εκατ. ευρώ, 25.000 επιταγές, 50 εκατ. ευρώ, 300.000 επιταγές κ.λπ.), όχι όμως η πραγματική εικόνα απορρόφησης και κοινωνικής κάλυψης.

Ως ΠΑΝΣΥΠΟ θεωρούμε ότι ένα πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών, αλλά και από δημόσιους πόρους, δεν μπορεί να λειτουργεί ως ένα «μαύρο κουτί» με μυστικά. Απαιτούμε πλήρη διαφάνεια: δημοσίευση αναλυτικών απολογισμών ανά έτος, με στοιχεία για τη χρήση των πόρων, τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των δικαιούχων, τις γεωγραφικές ανισότητες και τις αδιάθετες επιταγές, ώστε να μπορεί η κοινωνία, τα συνδικάτα και η Βουλή να κρίνουν εάν το πρόγραμμα υπηρετεί τον σκοπό του ή απλώς αναπαράγει επικοινωνιακές εντυπώσεις.

---

## **4.6 Υποστελέχωση, ηλεκτρονικά συστήματα που «κрасάρουν» και μετακύλιση ευθυνών**

Δεν σιωπούμε και για τη θέση των συναδέλφων μας μέσα σε αυτό το σκηνικό. Έχουμε καταγγείλει ότι η Διοίκηση της ΔΥΠΑ έχει αφήσει τα τμήματα Κοινωνικού Τουρισμού και Ασφάλισης με ελάχιστο προσωπικό, την ίδια ώρα που τους φορτώνει ταυτόχρονα δύο προγράμματα κοινωνικού τουρισμού, κατασκηνώσεις, πιλοτικά επιδόματα ανεργίας και άλλες δράσεις, με ηλεκτρονικά συστήματα που υπολειτουργούν ή «κрасάρουν». Οι λίγοι υπάλληλοι σε κάθε τμήμα δεν

προλαβαίνουν να πάρουν ανάσα, εξετάζοντας αιτήσεις, δικαιολογητικά, ενστάσεις, απαντώντας σε ερωτήσεις δικαιούχων και παρόχων, ενώ την ίδια στιγμή τους φορτώνεται και η ευθύνη για τα λάθη του συστήματος.

Κανένας απολύτως σεβασμός στους δικαιούχους που πληρώνουν τις εισφορές τους, κανένας απολύτως σεβασμός στους εργαζόμενους που καλούνται να διεκπεραιώσουν μέσα σε χαστικές συνθήκες προγράμματα εκατομμυρίων. Αντί η Διοίκηση να ενισχύσει τις υπηρεσίες με προσωπικό, να σταθεροποιήσει τα πληροφοριακά συστήματα και να απλοποιήσει τις διαδικασίες (ενιαία πλατφόρμα κρατήσεων, ευέλικτη ενεργοποίηση επιταγών, γρήγορη αποπληρωμή παρόχων), επιλέγει να κρύβεται πίσω από τους ίδιους τους υπαλλήλους και να αφήνει τους πολίτες να ταλαιπωρούνται μπροστά από μια οθόνη.

---

## 4.7 Τι ζητάμε

Ως ΠΑΝΣΥΠΟ δεν αρκούμαστε στην καταγγελία. Ζητάμε:

- Να σταματήσει άμεσα η τιμωρητική λογική ποινών αποκλεισμού για τους δικαιούχους που δεν μπόρεσαν να χρησιμοποιήσουν την επιταγή τους, με πλήρη επανεξέταση των όρων συμμετοχής.
- Να δεσμευθεί θεσμικά η Δ.ΥΠ.Α ότι όλα τα αδιάθετα κονδύλια και οι αχρησιμοποίητες επιταγές θα διατίθενται σε επιλαχόντες και θα μεταφέρονται σε επόμενα προγράμματα, μέχρι πλήρους απορρόφησης.
- Να δημοσιοποιείται κάθε χρόνο αναλυτικός απολογισμός κοινωνικού τουρισμού, με στοιχεία για απορρόφηση, δικαιούχους, αδιάθετες επιταγές και γεωγραφική/κοινωνική κατανομή.
- Να ενισχυθούν άμεσα τα τμήματα της Δ.ΥΠ.Α με μόνιμο προσωπικό και σταθερά πληροφοριακά συστήματα, ώστε ο κοινωνικός τουρισμός να πάψει να είναι συνώνυμο ταλαιπωρίας για εργαζόμενους και πολίτες.

Ο κοινωνικός τουρισμός δεν μπορεί να είναι προνόμιο για λίγους «τυχερούς της κλήρωσης» ούτε εργαλείο λογιστικής εξοικονόμησης, με κουμπάρδες από αδιάθετα κονδύλια στις πλάτες των ασφαλισμένων. Διεκδικούμε έναν κοινωνικό τουρισμό πραγματικά καθολικό, διαφανή και δίκαιο, που να σέβεται όσους τον χρηματοδοτούν και όσους τον υπηρετούν.

## Συνταξιούχοι και κοινωνικός τουρισμός: η Ελλάδα «μαύρη τρύπα» στον ευρωπαϊκό χάρτη

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες οι συνταξιούχοι αποτελούν κεντρική ομάδα-στόχο των πολιτικών κοινωνικού τουρισμού, με ειδικά, μαζικά και θεσμικά κατοχυρωμένα προγράμματα. Στην Ελλάδα, αντίθετα, το κράτος περιορίζεται σε ένα μόνο, στενό πρόγραμμα της Δ.ΥΠ.Α αποκλειστικά για συνταξιούχους πρώην ελεύθερους επαγγελματίες (πρώην ΟΑΕΕ), αφήνοντας εκτός συνταξιούχους μισθωτούς (πρώην ΙΚΑ) οι οποίοι δεν αναγνωρίζονται πουθενά ως αυτοτελείς

δικαιούχοι κοινωνικού τουρισμού. Το παράδοξο γίνεται ακόμη πιο οξύ αν συνδεθεί με τα στοιχεία φτώχειας των συνταξιούχων στην Ελλάδα, όπου η μεγάλη πλειονότητα ζει με συντάξεις φτώχειας, σε επίπεδα από τα χαμηλότερα της Ευρωζώνης.

---

## **5.1 Ευρωπαϊκά μοντέλα: όταν οι συνταξιούχοι είναι προτεραιότητα**

Στην Ισπανία, το εμβληματικό πρόγραμμα IMSERSO, υπό το υπουργείο Κοινωνικών Δικαιωμάτων, προσφέρει κάθε χρόνο εκατοντάδες χιλιάδες επιδοτούμενες θέσεις διακοπών για συνταξιούχους και άτομα τρίτης ηλικίας. Τα πακέτα διαρκούν συνήθως 4–10 ημέρες, περιλαμβάνουν διαμονή σε ξενοδοχεία, διατροφή, μεταφορές και οργανωμένες δραστηριότητες, με συνολικό κόστος για τον συνταξιούχο πολύ χαμηλότερο από τις εμπορικές τιμές, ώστε ακόμη και χαμηλοσυνταξιούχοι να μπορούν να συμμετέχουν.

Στη Γαλλία, ο δημόσιος οργανισμός ANCV υλοποιεί το πρόγραμμα «Seniors en vacances», που απευθύνεται σε άτομα 60+ (ή 55+ σε ορισμένες περιπτώσεις) με χαμηλά εισοδήματα. Προσφέρονται ολιγοήμερες διακοπές 5 ή 8 διανυκτερεύσεων σε δομές φιλοξενίας σε όλη τη Γαλλία, με all-inclusive υπηρεσίες (διαμονή, διατροφή, δραστηριότητες), όπου οι δικαιούχοι χαμηλοεισοδηματίες λαμβάνουν σημαντική επιδότηση στο κόστος, ώστε η τελική τιμή να είναι προσιτή.

Στην Ιταλία, ο ασφαλιστικός οργανισμός INPS υλοποιεί το πρόγραμμα «Estate INPSieme Senior», που χρηματοδοτεί επιδοτούμενες διακοπές για χιλιάδες συνταξιούχους κάθε χρόνο. Οι επιλεγμένοι δικαιούχοι (συνταξιούχοι και οι/οι σύζυγοι ή ενήλικα εξαρτώμενα μέλη με αναπηρία) μπορούν να συμμετέχουν σε πακέτα διακοπών σε θάλασσα, βουνό, ιαματικά κέντρα ή πόλεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος, με την INPS να καλύπτει μέρος ή και το σύνολο του κόστους διαμονής, διατροφής και μετακίνησης ανάλογα με το εισόδημα.

Ανάλογες πρωτοβουλίες αναπτύχθηκαν σε Πορτογαλία και άλλες χώρες μέσω και του ευρωπαϊκού προγράμματος CALYPSO (Social Tourism in Europe), που έθεσε ως προτεραιότητα τις ευάλωτες ομάδες – μεταξύ αυτών τους ηλικιωμένους – και ενθάρρυνε τη δημιουργία ειδικών πακέτων διακοπών για τη χαμηλή σεζόν. Κοινός παρονομαστής όλων αυτών των σχημάτων είναι ότι οι συνταξιούχοι αντιμετωπίζονται ως σαφώς ορισμένη, προνομιούχα στόχευση κοινωνικού τουρισμού, με σταθερή ετήσια χρηματοδότηση και μαζική κάλυψη.

---

## **5.2 Η ελληνική εξαίρεση: μόνο οι πρώην ασφαλισμένοι του ΟΑΕΕ, κανένας άλλος συνταξιούχος μισθωτός**

Στον αντίποδα, το ελληνικό σύστημα κοινωνικού τουρισμού για συνταξιούχους συνοψίζεται σε ένα μόνο πρόγραμμα της ΔΥΠΙΑ: το «Κοινωνικός τουρισμός για συνταξιούχους e-ΕΦΚΑ (πρώην ΟΑΕΕ)». Το πρόγραμμα αυτό δίνει κάθε κύκλο 25.000 επιταγές κοινωνικού τουρισμού, με προϋπολογισμό 3 εκατ. ευρώ, αποκλειστικά για συνταξιούχους ελεύθερους επαγγελματίες, με συγκεκριμένα εισοδηματικά και ασφαλιστικά κριτήρια. Δεν υφίσταται αντίστοιχο πρόγραμμα για συνταξιούχους μισθωτούς (πρώην ΙΚΑ) ως αυτοτελή κατηγορία, παρότι πρόκειται για την πλειονότητα των συνταξιούχων, πολύ συχνά με χαμηλά ή μεσαία εισοδήματα.

Ακόμα πιο προβληματικό είναι ότι ακόμη και αυτό το περιορισμένο πρόγραμμα για τους πρώην ΟΑΕΕ δεν απορροφάται πλήρως: σε πρόσφατο κύκλο, από τις 25.000 επιταγές, μόλις 14.476 βρήκαν δικαιούχο, ενώ οι υπόλοιπες 10.524 (42%) έμειναν αδιάθετες, όπως αναδείχθηκε και μέσω κοινοβουλευτικής παρέμβασης με βάση τα στοιχεία που ανέδειξε ο ΠΑΝΣΥΠΟ. Αυτό σημαίνει ότι περίπου 1,26 εκατ. ευρώ από τα 3 εκατ. του προϋπολογισμού δεν ενεργοποιήθηκαν, την ώρα που δεκάδες χιλιάδες συνταξιούχοι – ακόμη και εντός ΟΑΕΕ – αποκλείστηκαν από το πρόγραμμα. Παρά ταύτα, τα αδιάθετα κονδύλια ούτε μεταφέρονται σε επόμενους κύκλους ούτε διατίθενται σε επιλαχόντες, ενισχύοντας την εικόνα ενός συστήματος που «κρατάει στην άκρη» πόρους αντί να τους κατευθύνει στους ανθρώπους που τους έχουν ανάγκη.

Το αποτέλεσμα είναι ότι, ενώ χώρες όπως η Ισπανία, η Γαλλία ή η Ιταλία διαθέτουν ειδικά, στοχευμένα και μαζικά προγράμματα κοινωνικού τουρισμού για το σύνολο των συνταξιούχων, το ελληνικό μοντέλο καλύπτει μόνο ένα στενό υποσύνολο (πρώην ΟΑΕΕ), αφήνοντας εκτός το τεράστιο σώμα των συνταξιούχων μισθωτών, που ουσιαστικά εξαρτώνται μόνο από τα γενικά, ανταγωνιστικά προγράμματα κοινωνικού τουρισμού (μαζί με εργαζόμενους και ανέργους) και από την προσωπική τους οικονομική δυνατότητα.

---

### 5.3 Φτώχεια συνταξιούχων στην Ελλάδα: η κοινωνική βάση του αποκλεισμού

Η άνιση αυτή μεταχείριση αποκτά δραματικό χαρακτήρα αν συνδεθεί με τη δομική φτώχεια των συνταξιούχων στην Ελλάδα. Σύμφωνα με επεξεργασίες της ΕΝΥΠΕΚΚ πάνω στα επίσημα στοιχεία του συστήματος «ΗΛΙΟΣ», ένας πολύ μεγάλος αριθμός συνταξιούχων ζει με συντάξεις που βρίσκονται οριακά πάνω ή και κάτω από το όριο της φτώχειας. Η ΕΝΥΠΕΚΚ καταγράφει ότι περίπου 1 στους 5 συνταξιούχους λαμβάνει κύρια σύνταξη έως 500 ευρώ μεικτά, ενώ σχεδόν 1 στους 3 βρίσκεται έως τα 600 ευρώ μεικτά, με τη μέση κύρια σύνταξη να κινείται γύρω στα 822–840 ευρώ μεικτά για περίπου 2,5 εκατ. συνταξιούχους.

Με τέτοια εισοδηματικά δεδομένα, το να «βγουν» οι διακοπές χωρίς ουσιαστική δημόσια στήριξη είναι πρακτικά αδύνατο για εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους: ενοίκιο ή κοινόχρηστα, ρεύμα, φάρμακα, σούπερ μάρκετ εξαντλούν σχεδόν ολόκληρη τη μηνιαία σύνταξη. Όταν, λοιπόν, το ελληνικό κράτος δεν προβλέπει κανένα ειδικό πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού για συνταξιούχους μισθωτούς και περιορίζει ακόμη και το πρόγραμμα των πρώην ΟΑΕΕ σε 25.000 επιταγές με μερική απορρόφηση, τότε οδηγούμαστε σε έμπρακτο αποκλεισμό μεγάλου τμήματος της τρίτης ηλικίας από το δικαίωμα στις διακοπές, σε αντίθεση με τις πρακτικές πολλών ευρωπαϊκών χωρών.

**Η αδικία για τους συνταξιούχους μισθωτούς (πρώην ΙΚΑ, σήμερα e-ΕΦΚΑ) είναι διπλή. Από τη μία, δεν αναγνωρίζονται πουθενά ως αυτοτελής κατηγορία δικαιούχων κοινωνικού τουρισμού, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Από την άλλη, πρόκειται για ανθρώπους που, καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου, κατέβαλλαν υποχρεωτικά την ειδική εισφορά υπέρ της Εργατικής Εστίας – δηλαδή χρηματοδότησαν επί δεκαετίες τον θεσμό του κοινωνικού τουρισμού – χωρίς σήμερα, ως συνταξιούχοι, να έχουν οποιαδήποτε θεσμική προτεραιότητα ή ξεχωριστή πρόσβαση σε πρόγραμμα διακοπών. Αυτό το χάσμα ανάμεσα στις εισφορές που πλήρωσαν ως εργαζόμενοι και στο μηδενικό αντίκρισμα που έχουν ως συνταξιούχοι αναδεικνύει μια βαθιά**

## **δομική αδικία του ελληνικού μοντέλου κοινωνικού τουρισμού απέναντι στη γενιά των μισθωτών.**

Από τη σύγκριση προκύπτει ότι η Ελλάδα δεν υστερεί απλώς σε γενικούς δείκτες ευημερίας· υστερεί ειδικά στον τρόπο που αντιμετωπίζει τους συνταξιούχους ως υποκείμενα κοινωνικής πολιτικής στον τουρισμό. Εκεί όπου άλλα κράτη χτίζουν στοχευμένα προγράμματα για να εξασφαλίσουν στους ηλικιωμένους μια εβδομάδα αξιοπρεπών διακοπών, η Ελλάδα αφήνει τους περισσότερους συνταξιούχους – και ιδίως τους πρώην μισθωτούς – να παλεύουν μόνο με τη σύνταξη φτώχειας τους και ένα σύστημα κοινωνικού τουρισμού που δεν τους βλέπει.

### **6.1 Μονοπρόσωπα νοικοκυριά: από τα «διπλά δελτία» της Εργατικής Εστίας στην αορατότητα της Δ.ΥΠ.Α**

Τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά (άγαμοι, διαζευγμένοι, χήροι χωρίς παιδιά) αποτελούν μία από τις πιο ευάλωτες κατηγορίες ως προς τον κίνδυνο φτώχειας, αφού ένα άτομο σηκώνει μόνο του όλο το κόστος στέγης και διαβίωσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το κατώφλι φτώχειας για μονοπρόσωπο νοικοκυριό ορίζεται στα 6.510 ευρώ ετησίως, ενώ τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά έχουν σημαντικά υψηλότερα ποσοστά κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε σχέση με τα μεγαλύτερα νοικοκυριά. Παρ' όλα αυτά, ο τρέχων σχεδιασμός του κοινωνικού τουρισμού της ΔΥΠΑ δεν προβλέπει καμία ουσιαστική θετική διάκριση υπέρ των μονοπρόσωπων νοικοκυριών.

Στο πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού της ΔΥΠΑ, τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά εμφανίζονται μόνο έμμεσα, μέσα από τα εισοδηματικά όρια για «άγαμους» (π.χ. 24.000 ευρώ γενικό όριο, 16.000 ευρώ για μακροχρόνια ανέργους), χωρίς ειδική μοριοδότηση ή πρόσθετα δικαιώματα. Η ειδική μοριοδότηση αφορά:

- ΑμεΑ (50 μόρια).
- Μονογονείς (10 μόρια).
- Αριθμό ανήλικων τέκνων (15 μόρια ανά παιδί).

Ο άγαμος χωρίς παιδιά δεν λαμβάνει κανένα πρόσθετο μόριο ή προνόμιο, παρότι στην πράξη καλείται να χρηματοδοτήσει μόνος του τόσο το ενοίκιο όσο και όλες τις πάγιες δαπάνες, ενώ στις διακοπές πληρώνει ουσιαστικά «μονόκλινο» σε όλες τις υπηρεσίες (κατάλυμα, ακτοπλοϊκά, μεταφορές).

Η αντίθεση με την παλιά Εργατική Εστία είναι απόλυτη. Τα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού της Εργατικής Εστίας προέβλεπαν διπλά δελτία για τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά: ο κάτοχος του δελτίου είχε δικαίωμα να ταξιδέψει με συνοδό, ώστε να μην είναι αναγκασμένος να κάνει μόνος του διακοπές ή να επιβαρυνθεί δυσανάλογα οικονομικά. Με τον τρόπο αυτό αναγνωριζόταν στην πράξη ότι ο «μοναχικός» εργαζόμενος ή συνταξιούχος έχει διαφορετικές ανάγκες και κόστη από μια τετραμελή οικογένεια.

Σήμερα, ο κοινωνικός τουρισμός της Δ.ΥΠ.Α έχει εγκαταλείψει πλήρως αυτή τη λογική. Τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά δεν τυγχάνουν κανενός είδους προτεραιότητας, ούτε με πρόσθετα μόρια, ούτε με δικαίωμα «διπλής» επιταγής για συνοδό, ούτε με χαμηλότερη ιδιωτική συμμετοχή, παρότι σύμφωνα με τους δείκτες φτώχειας είναι από τις πιο ευάλωτες κατηγορίες. Η μετάβαση από τα «διπλά δελτία» της Εργατικής Εστίας στην απόλυτη αορατότητα των μονοπρόσωπων νοικοκυριών στο νέο μοντέλο κοινωνικού τουρισμού της Δ.ΥΠ.Α αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα πώς η

«εκσυγχρονισμένη» ψηφιακή πολιτική μπορεί να γυρίσει την πλάτη ακριβώς σε αυτούς που θα έπρεπε να προστατεύει περισσότερο.

## **6.2 Έλεγχος τήρησης όρων από τα καταλύματα: από το Μητρώο Παρόχων σε ενιαία πλατφόρμα κρατήσεων**

Στο ισχύον σχήμα κοινωνικού τουρισμού της Δ.ΥΠ.Α, τα τουριστικά καταλύματα εντάσσονται στο πρόγραμμα μέσω Δημόσιας Πρόσκλησης και εγγράφονται σε «Μητρώο Παρόχων», αφού υποβάλουν ηλεκτρονικά αίτηση και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Μετά την ένταξη, η Δ.ΥΠ.Α προβλέπει ότι «ακολουθούν επιτόπιοι έλεγχοι» από τις αρμόδιες υπηρεσίες, βάσει των οποίων ολοκληρώνεται η υπαγωγή τους στο πρόγραμμα και ελέγχεται τυπικά η τήρηση των όρων (κατηγορία καταλύματος, δωμάτια, υγειονομικά πρωτόκολλα, αποδοχή δικαιούχων κ.λπ.).

Στην πράξη όμως, το μοντέλο αυτό έχει σοβαρά κενά:

- Η Δ.ΥΠ.Α περιορίζεται σε αρχικό έλεγχο δικαιολογητικών και περιορισμένους δειγματοληπτικούς επιτόπιους ελέγχους, χωρίς πραγματικό, διαρκή έλεγχο της ποιότητας υπηρεσιών, των τιμών και της διαθεσιμότητας που προσφέρουν οι πάροχοι στους δικαιούχους.
- Για πολλές κρίσιμες υποχρεώσεις (π.χ. διαμονή εντός περιόδου ισχύος, αποφυγή «μαύρων» χρεώσεων) η Δημόσια Πρόσκληση προβλέπει ότι η παράβαση δεν επιφέρει οικονομική συνέπεια στον πάροχο, αλλά στον δικαιούχο, ο οποίος καλείται να επιστρέψει στη Δ.ΥΠ.Α το ποσό της επιδότησης, ενώ ο πάροχος μένει ουσιαστικά στο απυρόβλητο.

Έτσι, ο έλεγχος της τήρησης των όρων μετατρέπεται σε τυπικό έλεγχο εγγράφων και σε μετακύλιση της ευθύνης στον δικαιούχο, αντί για ένα πραγματικά διαφανές και αντικειμενικό σύστημα εποπτείας των καταλυμάτων. Για να υπάρξει ουσιαστικός έλεγχος, απαιτείται ριζική αλλαγή υποδομής:

- Δημιουργία ενιαίας ηλεκτρονικής πλατφόρμας κρατήσεων κοινωνικού τουρισμού, στην οποία θα είναι ενταγμένα όλα τα καταλύματα του Μητρώου.
- Οι κρατήσεις των δικαιούχων να γίνονται αποκλειστικά μέσω αυτής της πλατφόρμας (online), με καταγραφή τιμής, ημερομηνιών, τύπου δωματίου και υπηρεσιών, ώστε η ΔΥΠΑ να έχει σε πραγματικό χρόνο εικόνα για τη διαθεσιμότητα, τις χρεώσεις και τις ακυρώσεις.
- Αυτόματη διασταύρωση μεταξύ επιδότησης Δ.ΥΠ.Α και ποσού που πληρώνει ο δικαιούχος, ώστε να αποτρέπονται φαινόμενα υπερχρέωσης ή «υποτιμολογημένων» δηλώσεων προς τη Δ.ΥΠ.Α.
- Δυνατότητα για τους δικαιούχους να αξιολογούν τα καταλύματα μέσα στην ίδια πλατφόρμα, με ορατές βαθμολογίες και σχόλια, ώστε να ενισχυθεί η διαφάνεια και η πίεση για τήρηση των όρων.

Μόνο με ένα τέτοιο σύστημα ενιαίας ψηφιακής πλατφόρμας κρατήσεων, όπου όλα τα βήματα (από την επιλογή καταλύματος μέχρι την αποπληρωμή του παρόχου) περνούν μέσα από τα ηλεκτρονικά συστήματα της ΔΥΠΑ, μπορεί να υπάρξει πραγματικός και συνεχής έλεγχος εφαρμογής των όρων και προϋποθέσεων από τα καταλύματα – και να σταματήσει η πρακτική να «τιμωρείται» ο δικαιούχος για παραβάσεις του παρόχου.

## 6.3 Τμηματική χρήση voucher: όταν ο «ψηφιακός εκσυγχρονισμός» γυρίζει την πλάτη στους δικαιούχους

Βρισκόμαστε στο 2026, όλα δηλώνονται ως «ψηφιακά», αλλά ο κοινωνικός τουρισμός της ΔΥΠΑ λειτουργεί ακόμα με λογική χαρτοκουπονιού δεκαετίας '90. Η ψηφιακή επιταγή κοινωνικού τουρισμού (Social Tourism Voucher) ενεργοποιείται μία φορά και «καίγεται»: αν ο δικαιούχος δεν μπορέσει να αξιοποιήσει όλες τις προβλεπόμενες διανυκτερεύσεις σε μία και μόνο κράτηση, χάνει οριστικά το υπόλοιπο της επιδότησης. Δεν επιτρέπεται τμηματική χρήση, δεν επιτρέπεται σπάσιμο των ημερών μέσα στην περίοδο του προγράμματος – ούτε καν όταν ο δικαιούχος μπορεί να λείψει μόνο λίγες μέρες ή όταν η αγορά δεν προσφέρει διαθεσιμότητα για έξι συνεχόμενες διανυκτερεύσεις τον Αύγουστο.

Το αποτέλεσμα είναι παράλογο: εργαζόμενοι και άνεργοι με περιορισμένη άδεια, γονείς που μπορούν να λείψουν μόνο στα «αιχμιακά» Σαββατοκύριακα, άνθρωποι που βρίσκουν δωμάτιο μόνο για 2–3 νύχτες, αναγκάζονται είτε να μη χρησιμοποιήσουν καθόλου το voucher (και να τιμωρηθούν με ποινές αποκλεισμού στους επόμενους κύκλους), είτε να το ενεργοποιήσουν για λιγότερες διανυκτερεύσεις και να χάσουν τις υπόλοιπες μέρες επιδότησης που, τυπικά, δικαιούνται. Σε μια περίοδο που οι τιμές σε καύσιμα, δρόδια και καταλύματα έχουν εκτοξευθεί, το σύστημα της Δ.ΥΠ.Α. λέει ουσιαστικά στον δικαιούχο: «ή θα πας πακέτο, όπως βολεύει εμάς, ή δεν θα πας καθόλου».

Δεν υπάρχει καμία τεχνική δικαιολογία γι' αυτό. Η ίδια η ΔΥΠΑ διαφημίζει ότι λειτουργεί πλήρως ψηφιακά: μητρώο παρόχων, ψηφιακές επιταγές, εφαρμογή κινητού, online ενεργοποιήσεις. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, το να μη μπορείς να υλοποιήσεις έναν απλό «μετρητή» διαθέσιμων διανυκτερεύσεων ανά voucher – που να μειώνεται κάθε φορά που ο δικαιούχος κάνει μια κράτηση – δεν είναι τεχνολογική αδυναμία, είναι πολιτική επιλογή. Επιλογή υπέρ της λογιστικής ευκολίας και της υποεκτέλεσης κονδυλίων, και σε βάρος της πραγματικής ζωής των δικαιούχων.

Η στοιχειώδης προσαρμογή στην εποχή θα ήταν:

- Να θεσπιστεί ρητά το δικαίωμα τμηματικής χρήσης της επιταγής μέσα στην περίοδο ισχύος (π.χ. 2+2+2 διανυκτερεύσεις, ή 3+3), με απλή τεχνική υλοποίηση στον ίδιο ψηφιακό λογαριασμό.
- Να σταματήσει η λογική του «one-shot» voucher, που μετατρέπει την επιταγή σε άκαμπτο εργαλείο και οδηγεί σε μαζική μη απορρόφηση της επιδότησης – άρα και σε συνεχή διεύρυνση της απόστασης ανάμεσα στις εισφορές που πληρώνουν οι ασφαλισμένοι και στην ανταπόδοση που πραγματικά λαμβάνουν.

Στο 2026, με όλες τις κρατήσεις, τις κάρτες, τα εισιτήρια και τις πλατφόρμες να λειτουργούν τμηματικά και ευέλικτα, το να μην μπορεί ο δικαιούχος κοινωνικού τουρισμού να «σπάσει» το δικό του voucher δεν είναι απλώς μια διοικητική υστέρηση αλλά αποτελεί την πιο χαρακτηριστική απόδειξη ότι ο ψηφιακός εκσυγχρονισμός στην Ελλάδα σταματάει ακριβώς εκεί που αρχίζουν τα δικαιώματα των πιο αδύναμων.

## 6.4 Οδική μετακίνηση: αόρατο κόστος για τους δικαιούχους κοινωνικού τουρισμού

Το σημερινό πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού της ΔΥΠΑ επιδοτεί μόνο τη διαμονή και – για νησιωτικούς προορισμούς – μέρος του ακτοπλοϊκού εισιτηρίου, αφήνοντας πλήρως ακάλυπτο το κόστος της οδικής μετακίνησης (ΚΤΕΛ, τρένα, ΙΧ). Την ίδια στιγμή, τα τελευταία χρόνια το κόστος μετακίνησης με αυτοκίνητο έχει εκτοξευθεί: η τιμή της βενζίνης στην Ελλάδα κινείται σταθερά πάνω από 1,70–1,80 ευρώ/λίτρο (με προοπτική ανόδου πάνω από 2,20–2,30 ευρώ/λίτρο την επόμενη διετία), κατατάσσοντας τη χώρα στις ακριβότερες της Ευρώπης στα καύσιμα. Παράλληλα, οι αυξήσεις στα διόδια από το 2024 και μετά φτάνουν κατά μέσο όρο 7–7,5%, με επιπλέον αναπροσαρμογές: η διαδρομή Αθήνα–Θεσσαλονίκη κοστίζει πλέον πάνω από 32–34 ευρώ μόνο σε διόδια, ενώ από 1.1.2025 προβλέπονται νέες αυξήσεις ανά σταθμό.

Για όσους δεν διαθέτουν ΙΧ, τα υπεραστικά ΚΤΕΛ επίσης αποτελούν σημαντικό κόστος. Σύμφωνα με τις επίσημες ρυθμίσεις, στα ΚΤΕΛ προβλέπονται εκπτώσεις για συγκεκριμένες κατηγορίες (φοιτητές, πολύτεκνοι, ΑμεΑ, στρατεύσιμοι, πολύτεκνες μητέρες κ.λπ.), αλλά δεν υπάρχει κάποια οριζόντια έκπτωση ειδικά συνδεδεμένη με τις ψηφιακές επιταγές κοινωνικού τουρισμού της ΔΥΠΑ. Ο δικαιούχος, επομένως, είτε ταξιδεύει με ΙΧ πληρώνοντας ακριβή βενζίνη και διόδια, είτε με ΚΤΕΛ χωρίς καμία ειδική έκπτωση λόγω κοινωνικού τουρισμού (εκτός αν ανήκει σε άλλη κατηγορία ελάφρυνσης).

Η αντίθεση με άλλα ευρωπαϊκά σχήματα είναι εμφανής. Στα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού για συνταξιούχους της Ισπανίας (IMSERSO), η μεταφορά από και προς τον τόπο προορισμού περιλαμβάνεται τυπικά στο πακέτο (λεωφορεία ή τρένα, συχνά charter), με τον δικαιούχο να πληρώνει ενιαία, επιδοτούμενη τιμή. Σε αντίστοιχα γαλλικά προγράμματα για seniors, η μετακίνηση με πούλμαν ή τρένο αποτελεί επίσης αναπόσπαστο μέρος του επιδοτούμενου πακέτου, ώστε το συνολικό κόστος (διαμονή + μετακίνηση) να είναι προβλέψιμο και χαμηλό για τον συμμετέχοντα.

Σε αυτό το πλαίσιο, η επιλογή της Δ.ΥΠ.Α να επιδοτεί μόνο την ακτοπλοϊκή μετακίνηση – και αυτή μερικώς – και να αφήνει πλήρως ακάλυπτο το κόστος οδικής μεταφοράς αποτελεί μια ακόμη σοβαρή στρέβλωση σε βάρος των δικαιούχων, ιδίως όσων επιλέγουν ή αναγκάζονται να πάνε σε ηπειρωτικούς προορισμούς. Με τις τιμές καυσίμων και διοδίων να αυξάνονται διαρκώς, η μη επιδότηση οδικής μετακίνησης μετατρέπει την «επιδοτούμενη» διαμονή σε μια ακριβή υπόθεση που πολλοί χαμηλόμισθοι, άνεργοι και συνταξιούχοι δεν μπορούν τελικά να αντέξουν, παρά το ότι τυπικά έχουν λάβει voucher κοινωνικού τουρισμού.

Από την οπτική ενός πραγματικά κοινωνικού προγράμματος, η μόνη συνεπής λύση είναι η θεσμοθέτηση επιδότησης χερσαίας μετακίνησης:

- είτε μέσω συνεργασιών με ΚΤΕΛ και σιδηρόδρομο για ειδικά εισιτήρια κοινωνικού τουρισμού με σημαντική έκπτωση,
- είτε μέσω κατ' αποκοπήν ενίσχυσης για καύσιμα/διόδια ανάλογα με την απόσταση του προορισμού, ώστε ο δικαιούχος να μην «τιμωρείται» οικονομικά επειδή επιλέγει (ή μπορεί να πάει μόνο) σε ηπειρωτικό προορισμό.

# Συμπέρασμα

Το υφιστάμενο μωσαϊκό προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού (ΔΥΠΑ εργαζομένων/ανέργων, ειδικό πρόγραμμα συνταξιούχων πρώην ΟΑΕΕ, ΛΑΕ/ΟΠΕΚΑ, «Τουρισμός για Όλους») καλύπτει, αθροιστικά, περίπου 435.000-450.000 δικαιούχους ετησίως, με συνολική δημόσια δαπάνη της τάξης των 90-95 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για αριθμό σαφώς μικρότερο από αυτόν που κάλυπτε μόνος του ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας πριν την κατάργησή του: το 2011 το πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού της Εργατικής Εστίας προέβλεπε 570.000 δικαιούχους σε ετήσια βάση, με προϋπολογισμό περίπου 62,7 εκατ. ευρώ, καλύπτοντας εργαζόμενους και συνταξιούχους και τα μέλη των οικογενειών τους σε όλη τη χώρα. Με άλλα λόγια, μέσα σε μια δεκαετία «εκσυγχρονισμού», το σύνολο όλων των σημερινών προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού δεν καταφέρνει να φτάσει καν τον όγκο επιταγών που χορηγούσε ένα μόνο ταμείο (Εργατική Εστία) σε μια χρονιά, τη στιγμή μάλιστα που η ανάγκη για κοινωνική προστασία έχει πολλαπλασιαστεί.

Ταυτόχρονα, οι έρευνες της Eurostat δείχνουν ότι σχεδόν το 46% των κατοίκων της Ελλάδας άνω των 16 ετών – πάνω από 4,5 εκατομμύρια άνθρωποι σε πληθυσμό περίπου 9,9 εκατομμυρίων – δηλώνει αδυναμία να χρηματοδοτήσει ούτε μία εβδομάδα διακοπών τον χρόνο. Η απόσταση μεταξύ πραγματικής κοινωνικής ανάγκης και θεσμικής κάλυψης είναι επομένως χασομική: τα υφιστάμενα προγράμματα λειτουργούν ως μικρές «νησίδες» μερικής προστασίας σε μια «θάλασσα» συνταξιοδοτικής και μισθολογικής φτώχειας, ενώ ακόμη και σε σύγκριση με το παλιό καθεστώς της Εργατικής Εστίας αποτυπώνεται ποσοτική και ποιοτική υποχώρηση της κρατικής παρέμβασης στον κοινωνικό τουρισμό.

Αυτή η αναντιστοιχία αποκτά ειδικό βάρος αν ιδωθεί ως ζήτημα ανταπόδοσης εισφορών. Ο κοινωνικός τουρισμός της Δ.ΥΠ.Α δεν είναι ένα τυχαίο, εξωγενές επίδομα, αλλά προϊόν μακρόχρονης χρηματοδότησης από εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών (πρώην ΟΑΕΔ, ΟΕΕ, Εργατική Εστία), καθώς και ειδικών εισφορών, όπως αυτή του ενός ευρώ μηνιαίως των συνταξιούχων πρώην ΟΑΕΕ που τροφοδοτεί το αντίστοιχο πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού. Παρ' όλα αυτά, σημαντικό μέρος των πόρων παραμένει αδιάθετο (π.χ. 42% των επιταγών στο πρόγραμμα συνταξιούχων πρώην ΟΑΕΕ δεν αντιστοιχίστηκαν σε δικαιούχους), ενώ εκατοντάδες χιλιάδες ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι – μεταξύ αυτών οι μισθωτοί ΙΚΑ που κατέβαλλαν επί δεκαετίες εισφορές υπέρ Εργατικής Εστίας – δεν απολαμβάνουν καμία ειδική πρόσβαση σε κοινωνικό τουρισμό ως διακριτή κατηγορία. Η ανταποδοτικότητα των εισφορών υπονομεύεται, καθώς οι εισφορές συσσωρεύονται σε αποθεματικά ή υποεκτελούμενους προϋπολογισμούς, αντί να επιστρέφουν με μετρήσιμο τρόπο στα νοικοκυριά που τις κατέβαλλαν.

Από δημοσιονομική σκοπιά, ο βασικός κορμός χρηματοδότησης του κοινωνικού τουρισμού της Δ.ΥΠ.Α προέρχεται από το εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), όπως καταγράφεται και στα επίσημα κείμενα προόδου της χώρας (Annual Progress Report). Η επιλογή να χρηματοδοτείται ένα κατ' εξοχήν κοινωνικό πρόγραμμα από πόρους του ΠΔΕ, σε συνδυασμό με τα συσσωρευμένα αποθεματικά της ΔΥΠΑ, θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μοχλός σημαντικής διεύρυνσης: τόσο μέσω αύξησης των διαθέσιμων επιταγών (π.χ. στόχευση κάλυψης 1-1,5 εκατ. ατόμων ετησίως) όσο και μέσω θεσμοθέτησης μηχανισμού αυτόματης μεταφοράς όλων των αδιάθετων κονδυλίων σε επόμενους κύκλους και σε επιλαχόντες.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η εμπειρία του προγράμματος CALYPSO – και των μετέπειτα πρωτοβουλιών που στηρίχθηκαν από τον κοινοτικό προϋπολογισμό – δείχνει ότι ο κοινωνικός τουρισμός μπορεί να χρηματοδοτηθεί συμπληρωματικά και από ευρωπαϊκούς πόρους (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, προγράμματα τουρισμού/κοινωνικής ένταξης), ιδίως όταν συνδέεται με στόχους απο-εποχικοποίησης, περιφερειακής συνοχής και στήριξης ευάλωτων ομάδων (νέοι, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, χαμηλοεισοδηματικές οικογένειες).

Με βάση τα παραπάνω, μια συνεκτική δέσμη προτάσεων πολιτικής μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

- Θεσμική κατοχύρωση της αρχής της πλήρους ανταποδοτικότητας: ρήτρα σύμφωνα με την οποία το σύνολο των πόρων που προέρχονται από εισφορές υπέρ κοινωνικού τουρισμού (ιστορικά και τρέχοντα) οφείλει να επιστρέφει ετησίως, στο μέγιστο δυνατό ποσοστό, στους ασφαλισμένους μέσω προγραμμάτων διακοπών – με απαγόρευση δημιουργίας «σιωπηρών αποθεματικών» από αδιάθετες επιταγές.
- Ενίσχυση της χρηματοδότησης από το ΠΔΕ με σαφή στόχο κάλυψης τουλάχιστον του ενός τρίτου όσων δηλώνουν αδυναμία διακοπών, και παράλληλη διερεύνηση συστηματικής αξιοποίησης ευρωπαϊκών πόρων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, ειδικά προγράμματα τουρισμού και κοινωνικής ένταξης), είτε μέσω εθνικών επιχειρησιακών προγραμμάτων είτε μέσω συμμετοχής σε διακρατικές πρωτοβουλίες τύπου CALYPSO.
- Δημιουργία ειδικών υπο-προγραμμάτων για ομάδες με ιστορική συμμετοχή στη χρηματοδότηση (π.χ. συνταξιούχοι μισθωτοί πρώην ΙΚΑ, μονοπρόσωπα νοικοκυριά, χαμηλοσυνταξιούχοι) με ξεχωριστά κονδύλια και αυξημένη ένταση ενίσχυσης, ώστε η ανταπόδοση των εισφορών να λαμβάνει υπόψη την πραγματική εισοδηματική τους θέση.
- Πλήρης διαφάνεια: υποχρεωτικός ετήσιος απολογισμός κοινωνικού τουρισμού από τη Δ.ΥΠ.Α (και τους λοιπούς φορείς), με στοιχεία για την προέλευση των πόρων (εισφορές, ΠΔΕ, άλλες επιχορηγήσεις), τα αποθεματικά, την απορρόφηση ανά πρόγραμμα και την κοινωνική/γεωγραφική στόχευση, ώστε η κοινωνία να γνωρίζει σε ποιο βαθμό οι πόροι αξιοποιούνται για τον σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκαν.

Μόνο σε ένα τέτοιο πλαίσιο ο κοινωνικός τουρισμός μπορεί να πάψει να είναι μια αποσπασματική, υποχρηματοδοτούμενη παροχή για λίγους και να μετατραπεί σε ουσιαστικό μηχανισμό ανταπόδοσης των εισφορών και άσκησης κοινωνικής πολιτικής προς εκατομμύρια πολίτες που σήμερα μένουν εκτός διακοπών.